

Sovjetunionen

– uppgång och fall

Filmens innehåll

I den här filmen går vi igenom hela Sovjetunionens historia, från 1922 fram till 1991. Genom andra världskriget och det kalla kriget lär vi oss om ledare som Vladimir Lenin, Josef Stalin och Nikita Chrusjtjov. Vi går igenom händelser som *Moskvarättegångarna*, *Kubakrisen* och *Pragvåren*. Vi lär oss även begrepp som *Gulag*, *kapprustning* och *glasnost*.

Programmet är indelat i kapitel:

- Inledning (00:00-00:43)
- Sovjetunionen bildas (00:44-02:25)
- Josef Stalin – en tid av terror (02:26-07:47)
- Sovjetunionen under Kalla kriget (07:48-16:37)
- Sovjetunionen faller samman (16:38-SLUT)

Undervisningen ska behandla följande centrala innehåll enligt läroplan:

Historia (högstadiet)

- Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.
- De båda världskrigen, deras orsaker och följder. Förtryck, folkfördrivningar och folkmord. Förintelsen och Gulag.
- Kalla krigets konflikter, Sovjetunionens sönderfall och nya maktförhållanden i världen.

Filmfakta

Ämne: Historia

Ålder: Från 13 år (H, Gy)

Speltid: 19 minuter

Svenskt tal med svensk text

Produktion: Solfilm Media

Inlärningsmål:

- Att få en översikt över hela Sovjetunionens historia.

Sovjetunionen

– uppgång och fall

Innan filmen

Gissa ordet

Låt eleverna först själva och sedan i par försöka förklara följande händelser/begrepp:

Tsar	Rymdkapplöpningen
Kubakrisen	Pragvåren
Femårsplan	Gulag
Kapprustning	Glasnost
Perestrojka	Kollektivjordbruk
Berlinmuren	Terrorbalans

Diskussionsfrågor

Det är viktigt att läraren/ledaren förbereder övningarna kring filmen och funderar igenom hur diskussioner och svar ska hanteras. Dela gärna upp gruppen i mindre grupper och låt deltagarna först skriva ned sina svar. Anpassa gärna materialet och fördela eventuellt frågorna bland grupperna. Följande frågor är indelade i kapitelordning.

Inledning (00:00-00:43)

- Vad tänker du på när du hör *Sovjetunionen*?

Sovjetunionen bildas (00:44-02:25)

- När slutade den ryska revolutionen?
- Vem ledde Ryssland efter att den ryska revolutionen var över?
- "Tsartidens envælde skulle nu ersättas av ett klasslöst samhälle" säger man i filmen. Vad menas med *tsartidens envælde*?
- Vad är grundtanken i kommunismen?
- När varade inbördeskriget som bröt ut efter revolutionen?
- När bildades Sovjetunionen?
- Vilken roll hade Moskva i unionen?

Josef Stalin – en tid av terror (02:26-07:47)

- När dog Lenin? Vem tog över makten efter Lenin?
- Stalin ville göra Sovjetunionen till ett modernt industriland. Hur ville han göra det?
- Vad var *kollektivjordbruk*?
- Varför svält så många på landsbygden under denna tid?
- Beskriv vad en *femårsplan* var för något.
- Vad är *propaganda* för något?
- Vad var *Gulag* och vad var dess syfte?
- När bildades *Gulag*?
- Hur byggdes *Vitahavskanalen*?
- När var *den stora terrorn*?
- Beskriv vad *Moskvarättegångarna* var för något och hur de gick till.
- Vad innebar icke-angreppspakten mellan Sovjetunionen och Tyskland?
- Vad var *Operation Barbarossa*?
- Hur många ur den sovjetiska befolkningen dog under andra världskriget?

Sovjetunionen under Kalla kriget (07:48-16:37)

- Varför var stämningen spänd mellan de segrande makterna efter andra världskriget, tror du?
- Hur delades Tyskland upp efter andra världskriget?
- Vad var *Järnridån*?
- Vad var *NATO* och *Warszawapakten*?
- Beskriv vad *rymdkapplöpningen* var för något.
- Vad var *kapprustningen*?
- Vad menas med *terrorbalans*?
- Hur är Vietnam ett exempel på en konflikt där Sovjet och USA indirekt ställde sig emot varandra?
- Vem tog över makten efter Stalin?
- Ungefär hur många människor tros ha skickats till strafflägren under Stalins tid vid makten?
- Beskriv *Ungernrevolten*.
- Vilka tryggheter hade befolkningen i Östeuropa som de inte hade haft tidigare?
- Varför lät myndigheterna uppföra en betongmur tvärs igenom Berlin?
- Vad hände under *Kubakrisen*?
- Under Leonid Brezjnev hårdnade kontrollen över de egna medborgarna igen. På vilket sätt?
- Beskriv vad *Pragvåren* var för något.
- Varför försämrades Sovjetunionens ekonomi under Brezjnevs tid vid makten?

Sovjetunionen

– uppgång och fall

Sovjetunionen faller samman (16:38-SLUT)

- Hur skulle du säga att Michail Gorbatsjov var en an-
norlunda ledare för Sovjetunionen?
- Vad var *Perestrojka*?
- Vad var *Glasnost*?
- Vad är *inflation*?
- "Han började förhandla med USA om nedrustning"
säger man i filmen. Vad innebär *nedrustning*?
- Hur gick det till när länderna i Östeuropa började
frigöra sig från Sovjetunionen?
- När anses Kalla kriget som avslutat?
- Varför kallades det för Kalla kriget, tror du?
- Vem var Boris Jeltsin?
- Beskriv hur och när Sovjetunionen till sist upplöstes.

Efter filmen

Gissa ordet

Gå igenom orden under "gissa ordet" som skrevs innan filmen och kontrollera om ni nu förstår vad händelserna/begreppen betyder, eller om ni måste undersöka vidare.

Uppgifter

Tidslinje

Låt klassen tillsammans göra en tidslinje över de viktigaste händelserna under Sovjetunionens historia.

Sovjetunionen och Ryssland

Vilka gemensamma drag kan vi se mellan Sovjetunionen och dagens Ryssland? Diskutera tillsammans i klassen.

Fördjupning

Eleverna väljer själva något om Sovjetunionen att skriva en kort uppsats om, t.ex:

- Femårsplanerna
- Sovjetunionens propaganda
- Gulag
- Vitahavskanalen
- Den stora terrorn
- Sovjetunionen under andra världskriget
- Rymdkapplöpningen
- Kapprustningen
- Pragvåren
- Ungernrevolten
- Berlinmuren
- Kubakrisen
- Livet i Östtyskland
- Vladimir Lenin
- Josef Stalin
- Lev Trotskij
- Leonid Brezjnev
- Michail Gorbatsjov

Eleverna redovisar sedan sina arbeten för resten av klassen i form av en sammanfattande, muntlig presentation. Alla uppsatser samlas sedan i ett gemensamt kompendium, så att alla i klassen kan läsa alla uppsatser.

Vad hände sen?

Hur gick det sedan? Vad hände med de länder som tidigare ingått i Sovjetunionen, efter att Sovjetunionen upplöstes? Dela upp klassen i mindre grupper om tre-fyra elever. Grupperna undersöker mer kring vad som hände sen i t.ex. Ungern, Ukraina eller Georgien. Arbetet ska svara på frågor som:

- Hur kom det sig att landet ingick i Sovjetunionen?
- Hur var livet för landets befolkning under Sovjetunionens styre?
- Hur blev landet fritt från Sovjetunionen?
- Hur har landets styre och ekonomi sett ut sedan landet klev ut från unionen?
- Vilken relation har landet till dagens Ryssland?

Varje grupp redovisar sedan sitt arbete för hela klassen i valfri form, t.ex. som en presentation, en pjäs, en radiopod eller en film. Efter redovisningarna diskuterar eleverna tillsammans i klassen.